

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

„Наукові дослідження в економіці та управління бізнесом”
(для бакалаврів)

Київ 2017

Підготовлено доцентом кафедри менеджменту та адміністрування Середюк
К.В.

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування
(протокол № 1 від 30 серпня 2017р.)

Схвалено вченою радою Навчально – наукового інституту менеджменту,
економіки та фінансів (протокол № 8 від 25 вересня 2017р.)

Середюк К.В. Навчальна програма дисципліни «Наукові дослідження в економіці та управління бізнесом»(для бакалаврів). – К.: МАУП, 2017. – 18 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни , питання для самоконтролю, теми контрольних робіт, а також список літератури.

Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2017.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Засвоєння основ наукових досліджень в економіці та управління бізнесом допомагає менеджерам приймати обґрунтовані управлінські рішення, сприяє підвищенню ефективності виробництва, фінансової та інвестиційної діяльності.

Програма вивчення дисципліни “ Наукові дослідження в економіці та управління бізнесом ” складена відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра з напрямку підготовки 073 "Менеджмент".

Предметом вивчення дисципліни є основи наукових досліджень в економіці та управління бізнесом.

Мета навчальної дисципліни — визначення теоретичних та методичних аспектів наукових досліджень в економіці та управління бізнесом; формування у студентів навичок практичного застосування прийомів і методів проведення наукових досліджень для забезпечення ефективного функціонування підприємств в динамічному ринковому середовищі.

Завдання вивчення дисципліни: навчити застосовувати основні закономірності, методи та форми наукових досліджень та організації наукових досліджень на практиці, під час аналізу явищ і процесів, пов'язаних з управлінською діяльністю; сприяти формуванню креативного наукового мислення у студентів; впливати на загальну культуру особистості.

Міжпредметні зв'язки: дисципліна “ Наукові дослідження в економіці та управління бізнесом ” упорядкована відповідно до анотацій освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів, має тісний зв'язок з курсами “Менеджмент організацій”, “Менеджмент”, «Основи управління бізнесом» та іншими управлінськими дисциплінами.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

«Наукові дослідження в економіці та управління бізнесом»

	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Теоретичні основи наукового дослідження в економіці та управління бізнесом
1.	Сутність науки. Предмет методології наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.
2.	Специфіка методологічних проблем управлінських наук
3.	Сутність пізнавального процесу. Проблема істини у пізнанні.
4.	Поняття наукової школи та особистості вченого.
	Змістовий модуль II. Основи організації наукового дослідження в економіці та управління бізнесом
5.	Логіка процесу наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.
6.	Типи та методи наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.
7.	Організація наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.
8.	Інформаційна база наукового пошуку.

Разом годин: 90

Зміст дисципліни

«Наукові дослідження в економіці та управління бізнесом»

Модуль I. Теоретичні основи наукового дослідження в економіці та управління бізнесом

Тема 1. Сутність науки. Предмет методології наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.

Наука як форма пізнання світу. Сутність науки. Предмет, завдання і функції науки. Наука як спеціалізована форма пізнавальної діяльності. Процеси диференціації та інтеграції у науці. Наукознавство і його розвиток. Структура і класифікація наук. Взаємодія наук як чинник їх розвитку. Методологічна єдність і багатоманітність сучасної науки. Міграція методів, засобів і концептуальних схем з однієї галузі знання в іншу. Основні етапи розвитку науки. Класична, неklasична та постнеklasична наука.

Організація науки і підготовка наукових кадрів в економіці та управління бізнесом: міжнародний та вітчизняний досвід. Основні ідеали науки. Вимоги до наукових ідей та теорій в економіці та управління бізнесом. Етичні норми науки.

Література [осн. 1, 2, 3,10, 12,13]; [дод – 5,6, 11, 17, 21.].

Тема 2. Специфіка методологічних проблем управлінських наук

Методи дослідження економічного життя. Застосування методу абстрагування у економічному дослідженні. Економічні факти та їх узагальнення. Економічні гіпотези та моделі. Характер дії економічних законів. Методологічне значення економічних концепцій та теорій. Класична концепція економіки. Теорія державного регулювання економіки Д.Кейнса. Монетаристська теорія чикагської школи М.Фрідмена. Методи та принципи прийняття рішень у економіці.

Емпіричні методи соціального дослідження. Соціальний експеримент. Гіпотези соціальному дослідженні та їх перевірка. Роль теорії у соціальному

дослідженні. Соціологічні концепції та доктрини. Структурно – функціональна парадигма. Соціально – конфліктна парадигма. Символічно – інтерактивна парадигма. Гуманітарні методи дослідження. Текст як безпосередня дійсність, з якої виходять гуманітарні науки. Становлення герменевтики. Ф.Шлейермахер. В.Дільтей. Поняття «герменевтичного кола». Сучасна філософська герменевтика М.Хайдеггера та Г.Гадамера. М.Бахтін: розуміння тексту як діалог. Специфіка методології психології. Перехід від ненаукового до наукового психологічного знання. Проблема детермінізму та причинності у психології. Зміні парадигм у психології: класичний, некласичний та постнекласичний період. Основні методологічні принципи психології. Методологія вітчизняних та зарубіжних підходів у сучасних дискусіях.

Література [осн. 1, 2, 5, 8,10, 11, 13]; [дод. 5, 8, 15.].

Тема 3. Сутність пізнавального процесу. Проблема істини у пізнанні.

Пізнання у контексті людського існування. Структура процесу пізнання людини. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Дві концепції пізнавального процесу: пізнання як відображення і пізнання як творчість: проблема їх синтезу. Моделі суб'єкта пізнання, що впливають з цих концепцій. Форми пізнавальної діяльності. Буденне, релігійне, художнє пізнання. Наука, пара наука, псевдонаука. Чуттєве пізнання та його основні форми. Логічне пізнання та його основні форми. Поняття, судження, умовивід. Класифікація умовиводів, що використовуються у науковому дослідженні. Дедуктивний, індуктивний умовиводи, умовиводи за аналогією. Інтуїція та її роль у науковому пізнанні. Сутність сенсуалізму, емпіризму, раціоналізму та іраціоналізму. Співвідношення пізнання і оцінки. Істина, її концепції. Істина як когерентність (Аристотель). Прагматична теорія істини (В.Джемс). Істина як відповідність (Б.Рассел). Істина як процес. Проблема об'єктивної істини та її критеріїв у ціннісно – орієнтованому пізнанні. Співвідношення істина і метод пізнання.

Література [осн. 1, 2, 3, 7, 9,13]; [дод – 3,4, 9, 20].

Тема 4. Поняття наукової школи та особистості вченого.

Наука як соціокультурний феномен. Розвиток форм інституційної діяльності науки у історичному контексті. Проблема трансляції наукових знань. Наука, економіка, влада. Міждисциплінарний підхід до дослідження феномена наукових шкіл. Теоретична модель наукової школи. Роль соціальних факторів у формуванні наукових шкіл. Роль особистості вченого у процесі формування наукової школи.

Формування особистості науковця. Виховання творчих здібностей. Рис творчої особистості вченого як суб'єкта наукового пізнання. Особливості розумової праці. Етика та праксеологія науки. Проблема гармонії та конфлікту цінностей у творчості вченого. Свобода наукового пошуку та соціальна відповідальність науковця.

Література [осн. 1, 2, 3,7, 8, 10,11]; [дод – 11, 14, 22.].

Модуль II. Основи організації наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.

Тема 5. Логіка процесу наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.

Основні форми наукового пізнання (факт, гіпотеза, закон, концепція, теорія). Поняття про наукові факти та їх роль у науковому дослідженні в економіці та управління бізнесом. Формування та обґрунтування наукових гіпотез. Види гіпотез. Наукові закони. Концепція як спосіб розуміння, пояснення, тлумачення основної ідеї теорії. Поняття наукової теорії, її сутність та структура. Наукова теорія як найвищий рівень синтезу знання.

Структурні елементи науки: поняття, категорії, принципи, постулати, правила. Докази як спосіб встановлення істини твердження. Спростування як засіб розвитку наукового знання. Структура наукового доказу та спростування в економіці та управління бізнесом: теза, аргумент, форма (демонстрація). Правила і умови доказів та спростувань. Сутність та

правила аргументації.

Класифікаційна проблема в сучасній науці. Принципи класифікацій.

Література [осн. 1, 2, 5, 6,7,8, 10, 13], [дод- 8,10,18].

Тема 6. Типи та методи наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.

Класифікація наукових досліджень в економіці та управління бізнесом. Типологія методів наукового пізнання: спеціальні та загальнонаукові. Класифікація та характеристика загальнонаукових методів в економіці та управління бізнесом.

Основні групи загальних методів. Емпіричні методи: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Методи, які використовуються як на емпіричному рівні, так і на теоретичному: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання та ін. Методи теоретичного рівня пізнання: аксіоматичний, гіпотетико – дедуктивний, від абстрактного до конкретного. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження в економіці та управління бізнесом.

Синергетика як теорія самоорганізації і розвитку окремих цілісних систем. Основні поняття синергетики.

Література [осн. 1, 2, 13,17, 29,31,38]; [дод: 11,35,39].

Тема 7. Організація наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.

Сутність та основні етапи організації наукового дослідження в економіці та управління бізнесом. Наукова проблема, її постановка і формулювання. Конкретизація проблеми дослідження в економіці та управління бізнесом. Наукова проблема і гіпотеза. Особливості емпіричного і теоретичного етапів дослідження в економіці та управління бізнесом. Об'єкт і предмет дослідження. Мета дослідницької діяльності. Вибір засобів і методів. Виклад та обґрунтування наукових результатів.

Види наукових досліджень в економіці та управління бізнесом у вищому навчальному закладі (реферат, курсова, дипломна роботи, дисертація на здобуття наукового ступеня). Вимоги до оформлення наукової роботи. Феномен дисертації.

Література [осн. 1, 2, 3,4, 37, 48]; [дод – 23, 26].

Тема 8. Інформаційна база наукового пошуку.

Роль інформації в наукових дослідженнях в економіці та управління бізнесом. Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Літературні джерела, матеріали практики, результати наукових досліджень в економіці та управління бізнесом, нормативні документи.

Первинна і вторинна наукова інформація. Сигнальна, релевантна (виправдана), бібліографічна і нова (основна) інформація. Форми сигнальної інформації: реферат, анотації, тези, резюме. Рецензія як вид науково – критичної статті. Принципи збирання інформативного матеріалу: цілеспрямованість, структурованість, вибірковість.

Література [осн. 1, 2, 13,17, 37, 48]; [дод – 23, 26].

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Наука як форма пізнання світу. Співвідношення наукового та буденного пізнання.
2. Ідеали наукового пізнання.
3. Співвідношення науки з ненауковими (паранаука, псевдонаука) формами пізнання світу.
4. Поняття методу, специфіка наукових методів дослідження в економіці та управління бізнесом.
5. Методологія наукового дослідження в економіці та управління бізнесом, її рівні.
6. Методика наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.
7. Основні етапи розвитку науки.
8. Поняття наукової революції у Т.Куна. Наукова парадигма.
9. Особливості класичної науки. Експериментальне природознавство.

10. Розвиток дисциплінарного знання у межах класичної науки (к. XVIII – XIX ст.).
11. Некласична наука і проблеми пізнання. Релятивізм.
12. Постнекласична наука у сучасну епоху.
13. Сциєнтизм у сучасному суспільстві як наслідок оптимістичної оцінки перспектив науки.
14. Антисциєнтизм: негативна оцінка перспектив розвитку науки.
15. Діалектика як вчення про розвиток та метод дослідження.
16. Різновиди діалектики.
17. Закони та категорії діалектики.
18. Роль закону єдності та боротьби протилежностей у структурі діалектики.
19. Діалектика та метафізика, їх протилежність.
20. Роль фактів у науковому дослідженні в економіці та управлінні бізнесом.
21. Наукова ідея як спосіб нетрадиційного пояснення явищ.
22. Наукова гіпотеза та її роль у пізнанні
23. Поняття наукової теорії, її сутність та структура.
24. Наукова теорія як найвищий рівень синтезу знання.
25. Типологія методів наукового дослідження в економіці та управлінні бізнесом: спеціальні та загальнонаукові методи.
26. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження в економіці та управлінні бізнесом.
27. Синергетика як теорія самоорганізації і розвитку окремих цілісних систем.
28. Спостереження у науковому дослідженні в економіці та управлінні бізнесом.
29. Роль експерименту у науковому дослідженні економіці та управлінні бізнесом.
30. Гіпотетико - дедуктивний метод у науковому дослідженні в економіці та управлінні бізнесом.
31. Аксиоматичний метод у науковому дослідженні в економіці та управлінні бізнесом.
32. Роль формалізації у науковому дослідженні.
33. Наукова стаття та рецензія як форми наукової роботи.
34. Конспект та тези як форми навчальної та наукової роботи.
35. Види та форми наукової роботи студентів у вищому навчальному закладі.
36. Основні етапи організації наукового дослідження в економіці та управлінні бізнесом, їх взаємозв'язок.
37. Перший етап наукового дослідження в економіці та управлінні бізнесом, пов'язаний з вибором теми.
38. Фактори та засоби вибору теми у процесі наукового дослідження в економіці та управлінні бізнесом.

39. Накопичення наукової інформації у процесі дослідження в економіці та управління бізнесом: основні проблеми.
40. Джерела інформації для наукових досліджень в економіці та управління бізнесом.
41. Поняття права на інформацію та його гарантії.
42. Необхідність відпрацювання гіпотези у процесі наукового дослідження.
43. Необхідність вибору методів дослідження як його етап.
44. Етап наукового дослідження в економіці та управління бізнесом, пов'язаний із необхідністю обробки результатів.
45. Основні етапи організації наукового дослідження в економіці та управління бізнесом, їх взаємозв'язок.
46. Підготовка автореферату як етап наукового дослідження в економіці та управління бізнесом. Основні етапи організації наукового дослідження, їх взаємозв'язок.
47. Етап наукового дослідження в економіці та управління бізнесом, пов'язаний із підготовкою до захисту та захистом дисертації на спеціалізованій вченій раді.
48. Організація науки та підготовка наукових кадрів: міжнародний досвід та проблеми.
49. Формування особистості науковця.
50. Пізнання як напрям самореалізації людини.
51. Проблема захисту авторських прав у сучасну епоху.
52. Етичні проблеми сучасної науки.
53. Проблема методологічної єдності та багатоманітності сучасної науки.
54. Вибір методів у процесі наукового дослідження.
55. Класифікація наук: історія та сучасність.
56. Перехід методів, засобів та концептуальних схем із однієї науки в іншу.
57. Вчені ступені і звання та їх роль в організації наукових кадрів.
58. Наука як соціальний інститут. Організація науки та підготовка наукових кадрів: міжнародний досвід та проблеми.
59. Зв'язок науки та економіки. Формування особистості науковця.
60. Наука та влада. Проблема державного регулювання науки.
61. Роль науки у сучасній освіті та формуванні особистості.
62. Зв'язок умов розвитку науки та соціокультурного середовища.
63. Математизація та комп'ютеризація як провідні тенденції розвитку сучасної науки.
64. Роль науки у подоланні сучасних глобальних криз та вирішенні глобальних проблем.
65. Роль доказів та спростування у розвитку наукового знання.
66. Основні проблеми розвитку сучасної науки в Україні.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Основні проблеми розвитку сучасної науки в Україні.
2. Проблема захисту авторських прав у сучасну епоху.
3. Етичні проблеми сучасної науки.
4. Організація науки та підготовка наукових кадрів: міжнародний досвід та проблеми.
5. Основні етапи організації наукового дослідження в економіці та управління бізнесом, їх взаємозв'язок.
6. Поняття методу, специфіка наукових методів дослідження в економіці та управління бізнесом.
7. Методологія наукового дослідження в економіці та управління бізнесом, її рівні.
8. Методика наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.
9. Основні етапи розвитку науки.
10. Наукова теорія як найвищий рівень синтезу знання.
11. Типологія методів наукового дослідження: спеціальні та загальнонаукові методи.
12. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження в економіці та управління бізнесом.
13. Синергетика як теорія самоорганізації і розвитку окремих цілісних систем.
14. Спостереження у науковому дослідженні в економіці та управління бізнесом.
15. Роль експерименту у науковому дослідженні в економіці та управління бізнесом.
16. Гіпотетико - дедуктивний метод у науковому дослідженні в економіці та управління бізнесом.
17. Аксиоматичний метод у науковому дослідженні в економіці та управління бізнесом.
18. Роль формалізації у науковому дослідженні в економіці та управління бізнесом.
19. Наукова стаття та рецензія як форми наукової роботи.
20. Конспект та тези як форми навчальної та наукової роботи.
21. Види та форми наукової роботи студентів у вищому навчальному закладі.
22. Основні етапи організації наукового дослідження в економіці та управління бізнесом, їх взаємозв'язок.
23. Перший етап наукового дослідження в економіці та управління бізнесом, пов'язаний з вибором теми.
24. Фактори та засоби вибору теми у процесі наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.
25. Накопичення наукової інформації у процесі дослідження: основні проблеми.

26. Джерела інформації для наукових досліджень в економіці та управління бізнесом.
27. Поняття права на інформацію та його гарантії.
28. Необхідність відпрацювання гіпотези у процесі наукового дослідження в економіці та управління бізнесом.
29. Наукознавство у системі наук; зміст, функції, призначення.
30. Концепції ролі практики у науковому пізнанні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Основна

1. Баскаков А.Я., Туленков Н.В. Методология научного исследования: Учебное пособие. К.: МАУП, 2012. – 216 с.
2. Білуха М.Т. Методология наукових досліджень: Підручник. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
3. Головатий М.Ф. Навчи себе сам. – К.: МАУП, 2002. – 120
4. Єріна А.М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методология наукових досліджень: Навчальний посібник. -Київ: Центр навчальної літератури, 2014,- 212с.
5. Мочерний С.В. Методология економічного дослідження. - Л.: Світ, 2001. - 419 с.
6. Проблемы методологии системного исследования. Ред. коллегия И.В.Блауберг и др. – М., “Мысль”, 1970. – 455 с.
7. Розов М.А. Научная абстракция и ее виды. – Новосибирск, изд-во “Наука”, 1965. – 137 с.
8. Рузавин Г.И. Методология научного познания. – М.:Юнити, 2005. – 286 с.
9. Свердан М.Н., Свердан М.М.. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Чернівці, Рута, 2006. -352 с.
10. Стіченко Д.М. Методология наукових досліджень: Підручник. – К. : Знання-Прес, 2005. – 300с.
11. Сурмін Ю.Г. Майстерня вченого: Підручник. – К. : Знання-Прес, 2016. – 280с.
12. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. – К.: Вид. Дім „Слово”, 2003. – 240 с.
13. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2002. – 295с.

Додаткова :

1. Блауберг В.Г., Юдин Э.Г. Становление и сущность системного подхода. – М., 1973. -270 с.
2. Бевзенко Л.Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2002. – 437 с.

3. Бритков В.Б., Дубовский С.В. Информационные технологии в национальном и мировом развитии // *Общественные науки и современность*. – 2000. – № 1. – С. 146–150.
4. Бусова Н. А. Модернизация, рациональность и право. — Х. : Прометей-Прес, 2004. — 351с.
5. Дубас О.П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: Монографія. – К.: Генеза, 2004. – 208 с.
6. Крымский С.Б. Научное знание и принципы его трансформации. – К., 1974.
7. Кучеренко В. Р. Бізнес-планування фірми / В. Р. Кучеренко. –
8. К. : Знання, 2016. – 423 с.
9. Меерович М.И., Шрагина Л.И., Технология творческого мышления: Практическое пособие. – Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2000. – 432 с.
10. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд / Пер. з англійської. – К.: “К.І.С.”, 2014. – XIV с., 220 с.
11. Мелков Ю.А. Факт в постнеклассической науке. – К.: ПАРАПАН, 2004. – 224.
12. Принципы организации социальных систем: Теория и практика / Под ред. М.И.Сетрова. – К., Одесса: Выща шк. Головное изд-во, 1988. – 242 с.
13. Рациональность на перепутье: В 2 кн.- Кн.1-2 / П.П. Гайденко (ред.). –М. : РОССПЭН,1999. –463с.
14. Розов М.А. Проблемы эмпирического анализа научных знаний. – Новосибирск, изд-во “Наука”, 1977. – 221 с.
15. Розова С.С. Классификационная проблема в современной науке. – Новосибирск: Наука, 1986. – 222 с.
20. Семенов В.В. Утраченная интуиция: Диалектика. Интуиция. Эмпиризм / РАН; Пущинский научный центр ; — Пущино, 2005. — 70с.
21. Федотова В.Г. Практическое и духовное освоение действительности. – М.: Наука, 1992.
22. Юдин Э.Г. Системный подход и принцип деятельности. Методологические проблемы современной науки. – М., изд-во “Наука”, 1978. – 391 с.